

Brief van J.J. Cremer aan G. van Tienhoven (de schoonzoon van J.C. Hacke van Mijnden) d.d. 1 januari 1873.

In bezit van Stadsarchief Amsterdam

Mijn beste vrienden!

Zoeven ontving ik uw briefkaart, en terwijl ik u hartelijk dankzeg voor dat vernieuwde bewijs uwer belangstellende vriendschap, voel ik tevens behoefte om u en uw dierbare vader aanstonds te zeggen hoezeer ik met uw blijvende zeer droevige omstandigheden vervuld ben.

Toen ik dien lieven brief van uw besten vader ontving, werd de hoop weer zoo levendig dat de donkere wolk zou voorbijrijven en dat hij – misschien zeer spoedig u en allen die hem liefhebben als 't ware zou zijn teruggegeven. – maar het gaat niet beter! – zóo wordt men aan het ziekbed toevend geslingerd tusschen hoop en vrees. Indien ik ooit iemand beterschap heb toegewenscht inniger dan ik 't uw vader toebad was er zeker geen. – ons eerste kindje – ja! Ons tweede dat stierf, nee. Dat was een arm tobbertje: maar uw vader – flinker, brave, humane talentvolle, kunstlievende man, - nog zoo geheel het middelpunt van velen en vee!. Och mocht het kwaad nog gekeerd worden! Mocht zijn levenskracht nog de machteloze meerijen kunst beschamen!!! – ik zeg kwaad; gij weet wat ik bedoel. Gij lieden vreest het met angst. Hij zelf vreest het bij wijlen misschien.

Maar ik wil nog eens even zeggen dat ik toch zoo heel vast weet dat de dood geen kwaad is. Misschien geeft het hem nog een enkel oogenblik een aangenaam gevoel als hij van een ongeloovige (volgens de kerk) de vaste overtuiging hoort, dat er een heerlijk leven na dit leven zijn moet! Wij zullen op 't oogenblik van onzen dood op een andere planeet uit ouders herboren worden. Wij zullen in liefde door hen ontvangen worden; - de liefde die ons dan weder omringt – even als hier – dát is dan dat wederzien. Wat geven wij om de lichamen! Die kunnen wij toch niet weerom zien. Als een jongen van 18 jaren naar oost of west gaat en als man van veertig terugkeert – zijn oude moeder zou hem op straat ontmoeten maar niet herkennen. Maar als hij zegt: ik ben het; en hij heeft haar lief dan herkend zij haar zoon. Liefde zullen wij daar vinden.

En door heerlijker lichamen! veel beter bewerktuigd. Wij zweven er (zonder vleugels) langzaam of snel naar verkiezing. Er zijn daar prachtige bosschen, heerlijke bloemen, onbeschrijflijk schoone tafreelen. De menschen (ik weet hun naam niet) zijn er geen engelen. Zij bouwen er woningen – (minder steden) zij werken en, en, streven er weder vooruit naar 't reine naar 't schoonste van de

eeuwige liefde. – zoó moet zoo zal het zijn! - is het een wonder dat wij hier op aarde kwamen? Groeter wonder zal het niet wezen dat wij herboren worden op een andere wereld.

Vindt gij het dwaas dat ik zoo schreef. Maar ik wilde het even zeggen, al vindt gij 't ook beter uw lieven vader er niet mee lastig te vallen. Als hij kalm en berustend is, en vol goede hoop, dan zou hem dit wild geschrijf misschien hinderen. Hij is zo fijn. – délicaat; het tegenovergestelde van mijn ruwe manier van vlugschrijverij. Maar ik bedoel het goed. – ik zou hem zoo heel graag zien herstellen; maar als dat niet mogelijk mocht zijn, dan wil ik zoo graag dat hij in zijn lijden, op een schoon verschiet tuurt.

- Het moet zo wezen!

Wij hadden ook veel droefigs in de twee laatste maanden. Behalve twee kinderen een geliefde neef, verloren wij een goede tante Brouerius v.N. Het eenige kind van mijne zuster verdrong op zee. En dan de plotselinge dood van mijn zwager Bennink Janssonius. – mijn lieve zuster de weduwe J. heeft neven kinderen. Gelukkig blijft zij financieel nogal in vrij goeden doen. Groot voorrecht bij zoo zwaar verlies. – dat gaf in den laatste tijd ook voor mij nog wat ongewoon te werken. De laatste preek, moest ik voor de pers in orde brengen. Enkele afgebroken volzinnen aanvullen. Aandoenlijk, en voor mij een vreemd werk.

Met vaste hand geschreven zaterdag en zondags de preek gehouden en 's nachts om half twee onder een hevigen krampaandoening (van 't hart) – bezweken!

Welk een geluk van uw besten vader dat gij lieden zoo bij hem kunt zijn. En welk een voldoening voor u! – zult gij den lieven goeden hartelijken man toch alles liefs van mij zeggen. Hebt gij wel druiven? Ik kan ze hier zeker best krijgen. Als hij ze gebruiken kan laat mij dan eens het genot hebben er wat te zenden.

Even een briefkaart?

Mijn optreden in Amsterdam is al gedurig uitgesteld. Ik doe het dit jaar toch zeer weinig. Een enkele keer mag ik 't niet laten. Rochussen heeft er mij weer toe opgewekt dat zou nu 22 juni zijn. Ik had zoón stille hoop bij die gelegenheid uw besten vader te A. (volgens datum schrijven van ZE zelf) aan de beter hand te zullen vinden. Die hoop is nu vervlogen. Toch hoop ik nog 't beste. Herstel is altijd mogelijk. – maar hij zelf zal wel zeggen T beste zal zijn zoo als god het wil. – zoo zij het! Mocht hij toch weinig lijden. Zult gij aan den briefkaart denken en mij in alle geval nog eens iets melden.

Mocht het u met uw lieve kinderen wel blijven gaan.

Verschoont mijn akelig snelschrift. Groet uw lieve vader nog eens met een handdruk van uw vriend: JJ Cremer.

Mijne Louise en de meisjes verzoeken ook in den geest dezes haar beste wenschen en groeten!!!! 1 jan: 73.

44
J. J. Cremer, Schrijver.

Mijn beste vrienden!

Zooeven ontving ik uw
brieftje, en terwijl ik u hier
tefel dankzeg voor dat uermind
bemij uwer belangstellende men-
schap, voel ik tevens behoefte
om u en uw dierbaren vader
aanstands te zeggen hoerree ik
met uw blijvende zeer druevrij
omstandigheden vervuld ben.

Van ik dien lieven brief van
uw besten vader ontving, werd de
loop meer zoo levendig dat de
donkere wolk zou voorbydragen
en dat hij - misfchien reeds spoedig

U en allen die hem heft heb-
ben abtwarde low zijn terug-
gegeven. - Maar het gaat niet
beter! - Zoo moet men aan het rijk-
bed Loosens gedingen lusten, heij
en vrees. ^{Indien ik ooit een}
betenschap heb toegeweend - in-
rijer dan ik 't uw Vader toe had
was er zeker geen. - Ons eerste kind
- ja! Ons tweede dat stierf, nee.
Dat was een arm tabberty. Maar
uw vader - flinke, brave, heij
talentvolle, kunstsinnige man,
- nog zoo geheel het middelpunt
van vrees en veel. Och mocht
het kwaad nog getoerd worden!
Mocht zijn levenskracht nog de
maistotone madrijn kunst heij
men!!! - Ik zag kwaad; zij
maakt wat ik bedruel. Gij hebt
vrees het met angst. Gij hebt
vrees het by mijne ^{my} jehene

Maar ik wil nog eens even zeggen
dat ik toch zoo heel vast veel
dat de dood geen kwaad is. Mis-
chien zeef het hem nog een enkel
oogenblik een aangenam gevoel
als hij van een ongelovige (vol-
gens de kerk) de vaste overtuig-
ging heeft, dat er een heerlijk
leven na dit leven zijn moet!
Mij zullen op 't oogenblik van
uwer dood op een andere planaat
uit ouders herboven worden.
Mij zullen in heijde ^{deze heijde} ontvangen
worden; - de heijde die ons den veel
omringt - even als hier - dat is
dan dat nederreien. Wat geven
zij om de lichamen! Die kunnen
wij toch niet meeron rei. Als een
jongen van 10 jaren naar Oost of
West gaat en als man van veertig
terugkeert - zij Oude moeder zou
hem op straat ontmoeten maar
niet herkennen. Maar als hij
zeft: ik ben het; en hij heeft hem

Lief dan herkent zij haar roem.
Liefde zullen wij daar vinden.
En dan heerlijk siibamen! 'Neel
beter bemerkte zij. My Zneven
er (Zonder vleysels) langzaam
of snel naar verkiezing. Er zijn
dare prachtige boschen, heer-
lyke bloemen, ~~de~~ schryflijke
Schoon tafreelen. De menschen
(ik weet hun naam niet) zijn er
geen engelen. Zij bouwen er Ho-
nenjen — (minster steden) Zij men-
ken er, en streven er meder voort
naar te reind naar de schoonste, dan
de eeuwige Liefde. — Zoo moet
zoo zal het zijn! — Is het een won-
der dat wij hier op aarde kwamen?
Groter wonder zal het niet meren
dat wij herboren worden op een ande
wereld.

Vindt gij het dwaas dat ik zoo
— ja, zoo vluistiep over dese dingen
schreef. Maar ik wilde het even
zeggen, al vindt gij 't ook beter het
Lieve Vader er niet mee lastig te

vallen. Als hij kalm en berustend
is, en vol goede hoop, dan zou hem
dit wils gedijsst mynshuis kinderen.
Hij is zoo fijn-delicat, het tegen
overgetelde van mijn ruwe manier
van rlogschijnerij. Maar ik had
het goed. — Ik zou hem zoo heel
graag zien herstellen; maar als dat
niet mogelijk maakt zijn, dan
wil ik zoo graag dat hij in zijn
lyden, ^{op} een schoon verschieft tuurt.
— Het maakt zoo missen!

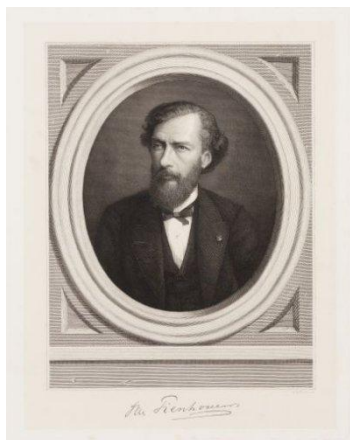
Mij hadden ook heel droevigs
in de twee laatste maanden.
Behalve twee kinderen van
een geliefde neef, verloor mij
Lene goede tante. Bronnien v.D.
Het eenige kind van mijne zuster
verdrank op zee. En dan de plotse-
linge dood van mijn Zwager
Benmin. Jansz. — Mijn
leere zuster de madame J. heeft
negen kinderen. Gelukkig blijft

Zy fenantueel, nog al in my
 gaaden dan. Groot voorzigtig
 by een zoo zwaar verlies. - Dat
 gaf in den laatste tyd ook voor
 my nog wat ongewoens te Heeren.
 De laatste preek, moest ik voor
 de pers in orde brengen. Enkele af-
 gebroken volzinnen aanwille. Aan-
 deurslyk, en voor my veel merk-
 - Met vaste hand geschreven Letterdyk
 is Zondags de preek gehouden en
 - Maakt om half twee onder
 een hevig krampaanval (wa-
 schant) berispt.
 Welk een salak voor uw besten
 Vader dat gy lieve we by hem ken-
 zen. en welk een valverring
 voor u! - Zult gy den lieven
 Gaaden hartelijken man toch
 alles haaf van my zeggen. Halt
 gy niet drinnen? Ik kan ze hier
 zeker best krijgen. Als by ze ge-
 wicken kan dank my dan een hel-
genot hebben er wat te zenden

Even een briefkaart?
 Myn optocht in Amsterdam
 is al gedurig uitgesteld. Ik doe het
 dit jaar toch meer weinig. Een enkel
 keer mag ik 't niet laten. Paken
 heeft er my meer toe opgemerkt. Het
 zou nu 22 Jan 23. Ik had een
 stette koop by die gelegenheid van
 besten Vader te A. Frans dat
 Schrijven van 28 zelf jaan de beten-
 hand te zullen rieden. Die koop is
 nu verloopen. Toch koop ik
 nog. de besten is al
mogelyk. - Maar hy zeef zal me
 zeggen de besten zal u zo als
 God het wil. - Zoo zij hat!
 Moet hy toch weinig lyden.
 Zult gy aan den briefkaart denken
 en my in alle gebrak nog eens
 iets melden.
 Moet het te met uw lieve
 Kinderen met blyje gaan.
 Verschaunt myi althij snel-
 schryff. Groet uw lieve Vader
 nog een met een handdruk van uw
 vriend: J. Drame

Noten:

1. J.C. Hacke van Mijnden is overleden op 8 januari 1873.
2. Mr. Gijsbert van Tienhoven

Gijsbert van Tienhoven werd op 12 februari 1841 geboren te De Werken, gemeente Werkendam. Op 12 september 1866 huwde hij te Nieuw Loosdrecht Anna Sara Maria Hacke, met wie hij zes zoons en

drie dochters kreeg. Mr. G. van Tienhoven vestigde zich na zijn studie rechten te Utrecht als advocaat te Den Haag. In 1867 volgde zijn benoeming bij het ministerie van Justitie als adjunct-commies. In 1869 werd hij benoemd tot hoogleraar rechtsgeleerdheid aan het Athenaeum Illustre te Amsterdam, vier jaar later legde hij dit ambt weer neer vanwege het feit dat het Athenaeum Illustre niet het recht had van promotie en in dat opzicht achterstond bij de universiteiten van Leiden en Utrecht. In 1874 werd hij tot lid van de Gemeenteraad van Amsterdam benoemd en een jaar daarna tot wethouder voor de financiën. Op 1 januari 1880 werd hij tot Burgemeester van Amsterdam benoemd welke functie hij gedurende 11 jaar heeft vervuld. Tijdens zijn ambtsperiode vermeerderde de bevolking van Amsterdam zich met 1/3 (van 316.000 naar 417.000 inwoners). Enkele belangrijke gebeurtenissen die tijdens zijn ambtsperiode plaatsvonden waren onder meer de opening van het Rijksmuseum in 1885, het Palingoproer van 1886, in 1888 de opening van het Concertgebouw en het eerste bezoek van keizer Wilhelm II, verkeerstechnisch gezien was de opening van het Centraal Station een belangrijke gebeurtenis. In 1891 werd hem door koningin Emma de vorming van een ministerie opgedragen. Uiteindelijk resulteerde dit in het liberale kabinet Van Tienhoven - Tak van Poortvliet. Van Tienhoven nam hierin Buitenlandse Zaken op zich. Dit kabinet struikelde uiteindelijk in 1894 over een wetsontwerp van Tak van Poortvliet en wel over de 'kenteekenen van geschiktheid en maatschappelijk welstand' waaraan mannelijke kiezers zouden moeten voldoen om op de kiezerslijsten te worden geplaatst, zoals bepaald in de grondwet van 1887. Ook Van Tienhoven die achter Taks ontwerp stond, moest met het kabinet atreden. In 1897 werd Van Tienhoven benoemd tot commissaris van de koningin in Noord-Holland. Na 14 jaar dit ambt te hebben vervuld, ging hij op 1 augustus 1911 met pensioen. Op 10 oktober 1914 overleed hij te Bentveld op 73 jarige leeftijd. Zijn vrouw zou hem nog zeven jaar overleven, zij overleed op 16 december 1921 te Bentveld.

3. Laatste preek van R. Bennink Janssonius die Cremer heeft bewerkt voor publicatie:

Titel: Laatste leerrede en gedicht / van R. **Bennink Janssonius** ; met een voorw. van H.L. Oort
Auteur: Roelof **Bennink Janssonius** (1817-1872)
Jaar: 1873
Uitgever: 's-Gravenhage : De Erven Thierry en Mensing
Annotatie: De leerrede gehouden te 's-Gravenhage in den morgen van zijn laatsten levensdag 8 dec. 1872; (Jesaja 44: 22)
Omvang: 22 p
Andere versie: Laatste leerrede en gedicht

www.jacobcremer.nl

Laatst bijgewerkt: 5 juni 2026.